

Sveučilište u Zagrebu

Akademija likovnih umjetnosti

Petra Koleš, Antonio Piljek Jagić

"Berba jabuka"

Zagreb, 2022.

Ovaj rad izrađen je pod mentorstvom doc. dr. art. Snježane Ban i predan je na natječaj za dodjelu Rektorove nagrade u akademskoj godini 2021./2022.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1.
2. Realizacija u materijalima.....	2.
3. "Berba jabuka" - instalacija s performativnim obilježjem.....	2.
4. Dokumentacija.....	4.
5. Rezultati.....	11.
6. Zaključak.....	11.
7. Zahvale.....	12.
8. Sažetak.....	13.
9. Summary.....	14.
10. Kratki životopisi autora.....	15.

1. Uvod

Rad je nastao u okviru projekta *Friz art* koji se kao izvannastavna aktivnost provodi u okviru dugogodišnje kulturno-likovne, promotivno-edukacijske manifestacije *Cash & Carry: Dan otvorenih vrata umjetnosti* i već tradicionalno angažira studente 3. godine preddiplomskog studija Nastavničkog odsjeka Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu. Projekt *Friz Art* (mural) pokrenut je još 2004. godine s ciljem stjecanja vještina i iskustva u osmišljavanju i realizaciji umjetničkog rada i izražavanja u velikom mjerilu, što je ujedno dobra praksa za moguće buduće iskustvo realizacije rada u javnom vanjskom ili pak unutaršnjem prostoru (*Environmental Art*). Svake se godine provede neformalni natječaj prilikom kojeg se izabire rješenje između prijedloga studenata, izrađenih pojedinačno ili grupno. Odabrani rad se izvodi na velikoj zidnoj površini (1,89 x 8,70 m) u slikarskoj "klasi" 28. Izbor medija i materijala je slobodan, bez ograničenja. Ove su godine mentori uključeni u organizaciju manifestacije *Cash & Carry: Dan otvorenih vrata umjetnosti* (Snježana Ban, Iva Ćurić, Vojin Hraste, Ante Rašić, Vlasta Žanić) među ponuđenim prijedlozima odabrali za realizaciju kao najbolji rad „*Berba jabuka*“, instalaciju s performativnim obilježjem. Postav instalacije i prezentacija iste publici održali su se u svibnju na anualnoj manifestaciji *Cash & Carry: Dan otvorenih vrata umjetnosti*. Taj dan prostorima Nastavničkog odsjeka, spomenutu manifestaciju posjeti i do dvije tisuće ljudi. Instalacija je izrađena s namjerom da publika aktivno sudjeluje u njezinom rastavljanju i devastaciji, čime rad dobiva performativna obilježja. Napravljena je od pravih jestivih jabuka s ciljem da ponudi društveno-kritički osvrt i poetski pristup stvarnosti u kojoj živimo na tragu konceptualne umjetnosti 20. stoljeća. Preko jabuke kao arhetipa instalacija navodi čovjeka na iskonski čin ubiranja voća, ali u umjetno stvorenim uvjetima. Postavivši instalaciju u uvjetima atelijera u neposrednom kontaktu s brojnom publikom uspjeli smo ispitati reakciju publike i postići eksperimentalnu komponentu rada.

2. Realizacija u materijalima

Instalacija je, s obzirom na položaj zida u klasi, izvedena na povišenom prostoru, na visini od otprilike 2 metra. Sastoji se od mnoštva jabuka (točnije njih 70) koje su postavljene na zid u pravilnom nizu u duljini od 800 cm. Jabuke su na peteljkama uz pomoć užeta u prirodnoj boji pričvršćene za drvenu letvu postavljenu u jednoj liniji na zidu, tako da sežu do razine dohvata ljudske ruke odraslog čovjeka. Ukupna dimenzija rada iznosi otprilike 100 x 800 centimetara. Prostor "klase" je idealan za ovakvu instalaciju jer se ispod instalacije moglo neometano proći. Pri tome se jabuka Idared sorte, svojim oblikom i bojom pokazala zahvalna s tehničke strane, a istodobno je bila primamljiva posjetiteljima. Na postamentu koji je bio postavljen ispod reda jabuka posjetiteljima su ostavljeni alati za rezanje užeta i branje jabuka. Na postamentu je bio natpis koji je upućivao posjetitelje na to da slobodno uberu jabuke i interveniraju na instalaciji. Rad je izrađen u mediju instalacije koja uključivanjem publike dobiva performativno obilježje oslanjajući se na nekontroliranu reakciju publike u neposrednom kontaktu s radom. Konačno, rad je u suštini privremenog karaktera i ovisi o reakciji publike, a kasnije se izlaže u obliku dokumentacije umjetničkog događanja.

3. "Berba jabuka" - instalacija s performativnim obilježjem

Rad prvenstveno pristupa jabuci kao simbolu i razvija poetiku oko nje. Plod jabuke i ubiranje ploda bilo kojeg voća je arhetip. To je čin kojim čovjek djeluje od istoka do zapada, na kojem ništa (tako kažu) nije novo, od čovjekovih početaka do danas. Mediji izražavanja, moda, proizvodi, filozofije i načini života, kulture se mijenjaju, ali neke potrebe i sheme ostaju iste. Tako se i dalje jabuka mora ubrati i jabuka je još uvijek jabuka. Jabuka je, iako se u Bibliji (Post 1) ne spominje kao voće s drva znanja, postala simbolom grijeha u zapadnoj civilizaciji. Pad jabuke navodno je potaknuo Isaaca Newtona da imenuje gravitaciju. Simbol je i zdravlja. Pojavljuje se u narodnim poslovicama: „Ne pada

jabuka daleko od stabla“ ili „Jedna jabuka na dan, nikad nisi bolestan.“ Po jabuci nazivamo i dio tijela, Adamova jabučica.

Mnoštvo jabuka u mediju umjetničke instalacije pokazuje da su temeljne ideje života nepromjenjive i ponekad neprimjetne, poput jabuke koja predstavlja nešto na što smo naviknuti, nešto svakodnevno. Ubiranje ploda voća je kao i umjetnost, čovjekova potreba i konstanta u povijesti. Tako jabuka po jabuka na instalaciji, poput dugog niza godina ljudske povijesti, svih ubranih jabuka i kontinuiranih berbi, želi reći da su neki koncepti nepromjenjivi i trajni pa tako i čovjekova potreba za umjetnošću.

Baš kao što je Robert Smithson želio poručiti *Spiralnim gatom* da priroda, trajna i postojana, čovjekovu intervenciju sama razgrađuje i briše njegov trag na Zemlji te da čovjekovim snagama priroda ne može biti trajno obuzdana. Uostalom i Yves Klein je svojim *Antropometrijama* tiskajući, praveći doslovce otiske ljudskih tijela želio reći da je umjetnost konstanta i da se slična forma izražavanja koja se javlja u prapovijesti može izvesti i danas, odnosno da plodove koji su se ubirali nekad možemo ubirati i danas.

Instalacija od pravih jestivih jabuka napravljena je s ciljem da posjetitelji u njoj aktivno sudjeluju, mijenjajući i razgrađujući njezin izgled, trgajući jabuke, otuđujući ih od instalacije, jedući ih i prisvajajući dok ih ne razgrabe do potpune destrukcije i nestanka instalacije dok u konačnici ostaje samo neugledna letva s užetom.

Ujedno, ovim radom želi se ukazati na čovjekovu potrebu da se miješa u trajne i nepromjenjive procese bilo s pozitivnim ili negativnim posljedicama. Čovjekov modus operandi je upravljanje prirodom. Tako on jabuke ubire, mijenja tijekom stvari, sudjeluje u stvaranju, uništavanju i samoodrživim prirodnim procesima.

Jabuke predstavljaju također već i svojevrsni simbol tradicionalne manifestacije *Cash & Carry: Dan otvorenih vrata umjetnosti* na Jabukovcu 10 te poznatog legendarnog disko kluba *Jabuka* u neposrednoj blizini, a isto tako simboliziraju i plodove, umjetničke i svjetovne artefakte, koji su često predmet žudnje, pohlepe i grijeha koje uzrokuje gramzivost konzumerizma.

Također, upozoravaju i na banalni konzumerizam prisutan na brojnim komercijalnim manifestacijama u kojima je prodaja jedini motiv, a umjetnost postaje samo roba te upozoravaju na negativne posljedice koje iz toga proizlaze na općoj, fanatičkoj konzumerističkoj razini u društvu i umjetnosti.

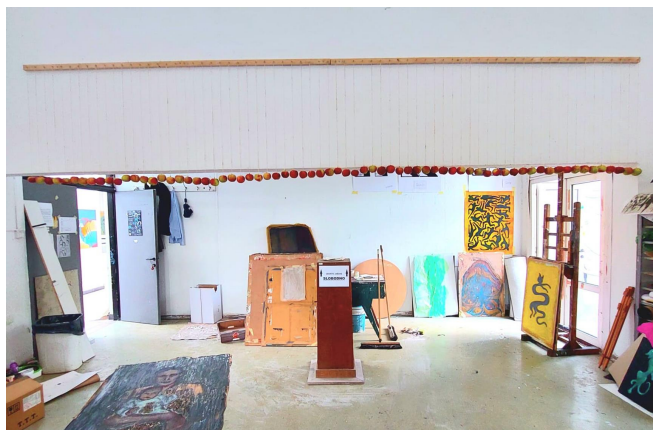
Mnoštvo jabuka i multiplikacija jabuka postavljenih u pravilnom nizu referira se na pop-art i umjetnika Andy Warhola koji je svojim serigrafijama u antologijskom djelu *Campbell's soup* upravo služeći se multiplikacijom nudio društveno kritički osvrt.

Pokazalo se da je potrebno vrijeme da publika razgrabi jabuke bilo od 10:00 do 13:30. Publika je rado i znatiželjno ubirala jabuke, neki s čuđenjem, neki s oduševljenjem. Pojedini posjetitelji su se fotografirali kako ubiru jabuke u čemu se dijelom otkriva afinitet čovjeka današnjice za spektaklom. Neki od posjetitelja su zapitkivali zašto nema još jabuka i hoće li se nakon što se razberu postaviti nove.

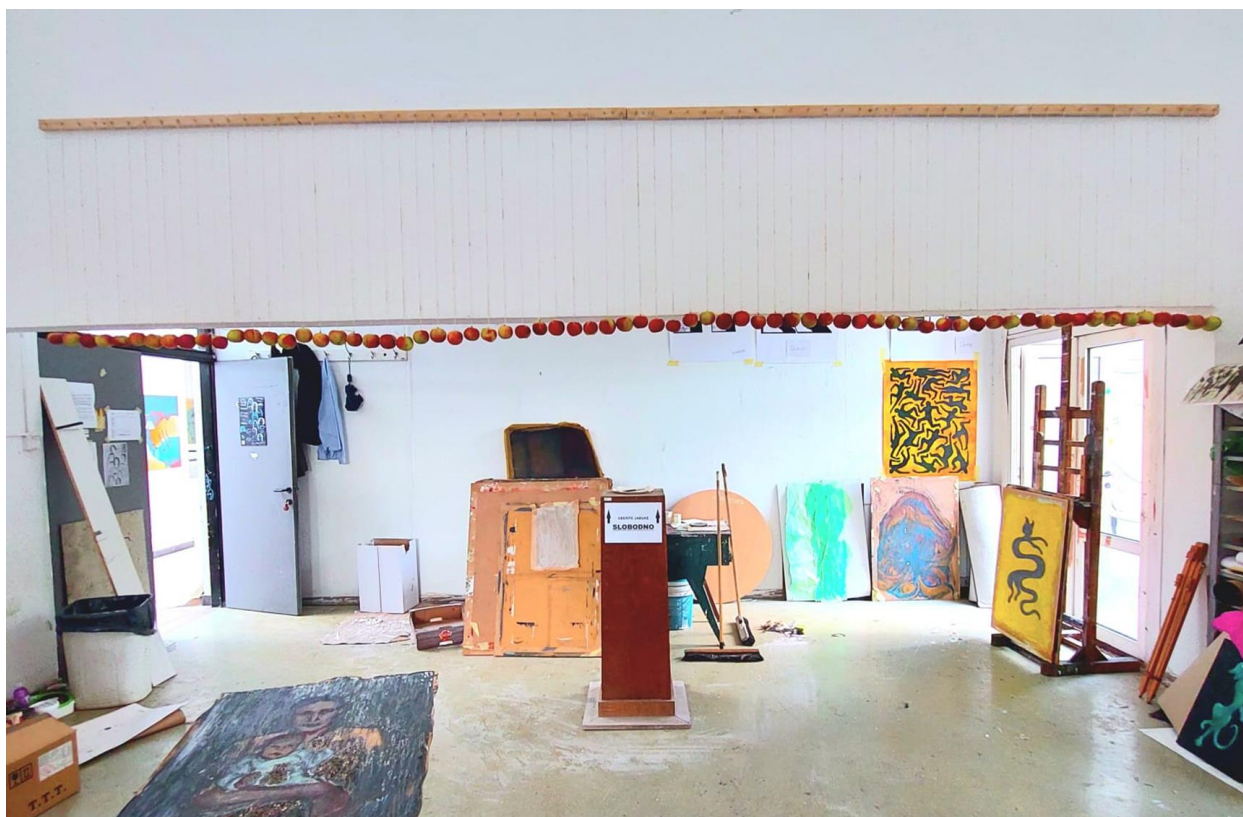
Za nas autore, međutim, smisao ovog umjetničkog događanja trajao je sve dok se instalacija ne devastira, , čime smo htjeli naglasiti da se svi produkti koji bi nam trebali biti trajno dostupni s vremenom iscrpljuju, pa tako i konačno stanje devastirane instalacije nosi vlastiti značaj: sve ima svoj kraj i posljedice. Ovakve osvrte publike smatramo dobrodošlima jer daju uvid u različita shvaćanja publike i potvrđuju eksperimentalni pristup rada.

4. Dokumentacija

Intervencija publike koja mijenja izgled i karakter instalacije detaljno je dokumentirana u mediju fotografije koje se izložbu u obliku dokumentacije i tako same postaju rad, produžujući život instalacije. Snimke su poredane kronološki i prikazuju proces nestajanja postepeno bilježeći intervencije publike.

Slike 1. i 2. "Berba jabuka" Instalacija prije početka umjetničkog događanja i po njezinom završetku

Slika 3. "Berba jabuka" Instalacija prije početka umjetničkog događanja

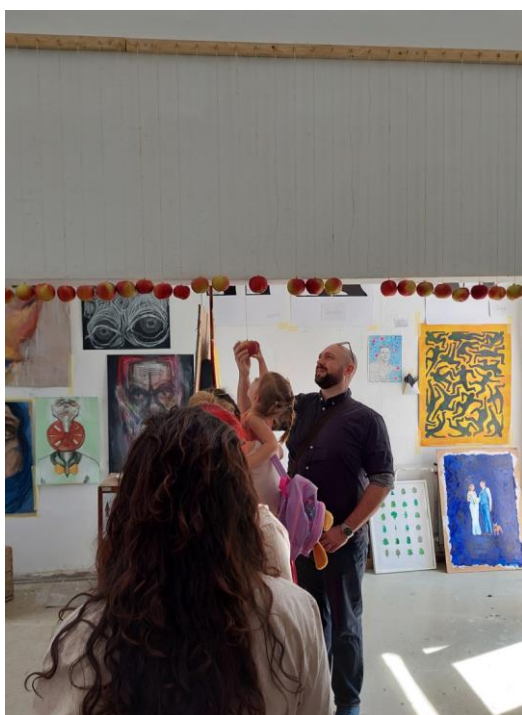
Slike 4. i 5. Instalacija prije početka umjetničkog događanja

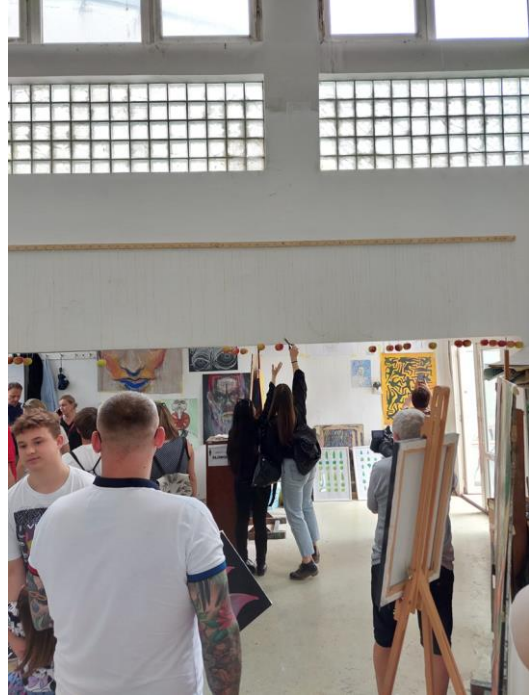
Slike 6. i 7. "Berba jabuka" početak umjetničkog događanja u 10:00

Slike 8. i 9. "Berba jabuka"

Slike 10. i 11. "Berba jabuka"

Slike 12. i 13. "Berba jabuka"

Slike 14. i 15. "Berba jabuka"

Slike 16. i 17. "Berba jabuka"

Slika 18. "Berba jabuka"

Slika 19. Instalacija nakon umjetničkog događanja

5. Rezultati

Prvotno oduševljenje jabukama koje su djelovale primamljivo u sklopu instalacije kasnije je preraslo u razočaranje i čuđenje neuglednoj letvi. Publika je pokazala interes za branje jabuka iako je većina posjetitelja bila nesvjesna da sudjeluje u performativnom događanju. Rad je u konačnici dao očekivani rezultat. Priželjkivalo se da publika spontano devastira instalaciju što se i dogodilo. Jabuka se ovdje potvrdila kao mamac, a time simbol požude koji potiče na akciju.

6. Zaključak

Nakon umjetničkog događanja u kojem je publika značajno promijenila izgled instalacije u neposrednom i nekontroliranom kontaktu, od instalacije je ostala neugledna letva, poput krajolika devastiranog onečišćenjem i klimatskim promjenama. Čovjeka se u današnje vrijeme sve češće upozorava da je iscrpio resurse. Stoga rad za nas na nekoj razini progovara i o tom aspektu današnjeg društva, odnosno kritika je konzumerizma, prisutnoga kako u društvu, tako i u umjetnosti.

Kao što je već istaknuto ranije, rad progovara o umjetnosti kao o konstanti u ljudskoj povijesti i arhetipskom u činu ubiranja jabuke i o samoj jabuci kao jednom arhetipu. Posljednja razina je ona prema kojoj je rad *hommage* dugogodišnjoj manifestaciji, popularnog i skraćenog naziva Cash&Carry, koja se ove godine održala sedamnaesti put za redom i ostvarila kontinuitet poput dugog niza jabuka.

Neposredni kontakt s publikom učinio je ovaj u formi naoko jednostavan rad, višeslojnim na konceptualnoj razini, otvorivši za nas i za publiku različite asocijacije i iskustva.

7. Zahvale

Uvelike zahvaljujemo domaru Milanu Špoljariću na velikoj i srdačnoj pomoći prilikom postavljanja same instalacije na friz i na ustupanju potrebnih alata. Zahvaljujemo mentorici doc. dr. art. Snježani Ban na stručnom vodstvu, veoma korisnim i vrijednim korekcijama našeg rada, osiguranom radnom materijalu i na ukazanom povjerenju prilikom odabira naše ideje za postav. Zahvaljujemo red. prof. art. Anti Rašiću na vrijednim sugestijama i korekcijama.

8. Sažetak

Instalacija nudi društveno-kritički osvrt i poetski pristup stvarnosti u kojoj živimo na tragu konceptualne umjetnosti 20. stoljeća. Preko jabuke kao arhetipa instalacija navodi čovjeka na iskonski čin ubiranja voća, ali u umjetno stvorenim uvjetima. Instalacija u uvjetima atelijera u neposrednom kontaktu s brojnom publikom imala je za cilj ispitati reakciju publike i konačni produkt, a rad je dobio i eksperimentalnu komponentu. Mnoštvo jabuka u mediju umjetničke instalacije pokazuje da su temeljne ideje života nepromjenjive i ponekad neprimjetne, poput jabuke koja predstavlja nešto na što smo naviknuti, nešto svakodnevno. Ubiranje ploda voća je kao i umjetnost, čovjekova potreba i konstanta u povijesti. Tako jabuka po jabuka na instalaciji, poput dugog niza godina ljudske povijesti, svih ubranih jabuka i kontinuiranih berbi, želi reći da su neki koncepti nepromjenjivi i trajni pa tako i čovjekova potreba za umjetnošću. Instalacija od pravih jestivih jabuka napravljena je s ciljem da isprovocira i uključi publiku da aktivno sudjeluje, mijenja i razgrađuje njezin izgled, trgajući jabuke, otuđujući ih od instalacije, jedući ih i prisvajajući dok ih ne razgrabe do potpune destrukcije i nestanka instalacije dok u konačnici ostaje samo neugledna letva s užetom. Time rad dobiva i performativna obilježja.

Ujedno, ovim radom želi se ukazati na čovjekovu potrebu da se miješa u trajne i nepromjenjive procese bilo s pozitivnim ili negativnim posljedicama. Čovjekov modus operandi je upravljanje prirodom. Tako on jabuke ubire, mijenja tijekom stvari, sudjeluje u stvaranju, uništavanju i samoodrživim prirodnim procesima. Također, rad upozorava i na banalni konzumerizam prisutan na brojnim komercijalnim manifestacijama u kojima je prodaja jedini motiv, a umjetnost postaje samo roba te upozoravaju na negativne posljedice koje iz toga proizlaze na općoj, konzumerističkoj razini u društvu i umjetnosti.

Ključne riječi: instalacija, jabuke, performativna obilježja, konzumerizam, čovjek, eksperimentalno

9. Summary

The installation offers a socio-critical review and a poetic approach to the reality in which we live in the wake of 20th century conceptual art. Through the apple as an archetype, the installation leads man to the primordial act of picking fruit, but in artificially created conditions. The installation in the studio conditions in direct contact with a large audience aimed to examine the reaction of the audience and the final product, and the work also received an experimental component. The multitude of apples in the medium of an art installation shows that the basic ideas of life are immutable and sometimes imperceptible, like an apple representing something we are used to, something everyday. Harvesting fruit is like art, a human need and a constant in history. So apple by apple on the installation, like a long series of years of human history, all harvested apples and continuous harvests, he wants to say that some concepts are immutable and lasting and so is man's need for art. The installation of real edible apples is designed to provoke and involve the audience to actively participate, change and degrade its appearance, tearing apples, alienating them from installation, eating them and appropriating them until they are completely destroyed and the installation disappears. just an infamous lath with a rope. In this way, the work acquires performative characteristics.

At the same time, this paper seeks to point out the human need to interfere in permanent and unchanging processes with either positive or negative consequences. Man's modus operandi is the management of nature. Thus he harvests apples, changes the course of things, participates in creation, destruction and self-sustaining natural processes. Also, the paper warns of banal consumerism present at numerous commercial events in which sales are the only motive, and art becomes only a commodity, and warns of the negative consequences that arise on a general, consumerist level in society and art.

Keywords: installation, apples, feature performance, consumerism, man, experimental

10. **Kratki životopisi autora**

Antonio Piljek Jagić

Rođen 2000. godine u Zagrebu. Od 2015. do 2019. pohađao Školu za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću Zabok. Od 2019. godine upisan na redoviti preddiplomski sveučilišni studij Likovna kultura na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Izložbe: Samostalna izložba likovnih radova 14.veljače 2014. Sveti Križ Začretje. Kao gost ULU "Zlatarska paleta" "Ususret Uskrsu" 2018. i 2019. Zanima ga hiperrealizam, umjetnička edukacija, slikarstvo u proširenom polju.

antonio.piljek1011@gmail.com

Petra Koleš

Rođena 2000. godine u Zagrebu. Od 2015. do 2019. pohađala Školu primijenjene umjetnosti i dizajna u Zagrebu. Od 2019. godine upisana na redoviti preddiplomski sveučilišni studij Likovna kultura na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Zanima ju ekspresivno apstraktno slikarstvo i grafičke tehnike.

petraperokoles@gmail.com